

Jog és állambölcselet 2.

Előadás tematika

2019/20 őszi félév

Levelező tagozat

A kurzus általános leírása: A kurzus funkciója az, hogy megismertesse a hallgatókat a modern jogrendszerekre való jogelméleti reflexió legfontosabb kortárs tematikus irányjaival. A tematika támaszkodik a Jog- és állambölcselet 1. során elsajátított elméleti ismeretekre és fogalmi apparátusra. Az előadás során a témák megértését szolgáló alapvető fogalmakat és elméleteket vázoljuk fel, a szeminárium pedig a témákhoz kapcsolódó szövegek feldolgozására épül, a szemináriumvezető választása szerint kiegészülve a megismert elméleti dilemmák gyakorlati, tételes jogi problémákon keresztül való megvitatásával.

A kurzus célja: A hallgató átlátja és megérti a modern jogra reflektáló jogelméleti irányzatok főbb tematikus irányait, képes a klasszikus és kortárs jogelméleti szövegek önálló feldolgozására és megértésére, illetve a szakirodalom fogalmi rendszerének autonóm használatára. A hallgató aktívan részt vesz a szövegekről és azok tartalmáról szóló vitákban, önálló véleményt alakít ki a tárgyalt témákról, hajlandó kritikát megfogalmazni és álláspontját képviselni. Értő és kreatív módon használja a szakirodalom segítségével megismert fogalmakat.

Számonkérés formája: Írásbeli kollokvium.

Az előadás helye és időpontja: Péntek, 17:30-20:20, Nagy Ernő auditórium (VII. Tanterem)

Az előadások tematikus egységei

1. **Bevezetés: modernitás és modern jog**
2. **Jog és politika**
 - a. Jogállamiság
 - b. Alkotmánybíráskodás és alkotmányértelmezés
 - c. Legitimitás
 - d. Szuverenitás
3. **Jog és társadalmi szabályozás**
 - a. Jog és szabályozás modern államban: a szabályozás problematikája Globalizáció, pluralizmus és jog
4. **Jog, igazságosság, emberi jogok**
 - a. Igazságosság
 - b. Az emberi jogok elmélete
 - c. Emberi méltóság és elismerés
5. **Jog és erkölcs; felelősség; büntetés**
 - a. Felelősség
 - b. Miért büntetünk? A büntetőjog jogelmélete
6. **Jog és nyelv, jogértelmezés**
 - a. A jogértelmezés jogelméleti problémái

Az előadások beosztása

Szeptember 13.	17:30-20:20	Fleck Zoltán Nagypál Szabolcs	Modernitás és modern jog, Jogállamiság
Szeptember 27.	17:30-20:20	Szilágyi Péter	Alkotmánybíráskodás, Szuverenitás
Október 11.	17:30-20:20	Győry Csaba	Jog és szabályozás, Globalizáció és jog
Október 25.	17:30-20:20	Bányai Ferenc	Igazságosság, emberi jogok
November 8.	17:30-20:20	Fleck Zoltán Szilágyi Péter	Emberi méltóság Felelősség
November 22.	17:30-20:20	Nagypál Szabolcs Zsidai Ágnes	Jogértelmezés Legitimáció
December 6.	17:30-20:20	Győry Csaba	A büntetőjog jogelmélete, konzultáció

Részletes tematika

1. Modernitás és modern jog

A téma rövid leírása: A hallgatók megértik a modernitás alapfogalmait, a modern jog sajátosságait és összefüggéseit a társadalmi változásokkal. A modern jogot teoretizáló elméletek alapjai segítségével értik meg a pluralizmus jelenségét, a modern társadalom komplex szabályozási igényeit. A jogi és nem jogi normák jellegzetességeit és egymáshoz való viszonyát, a társadalmi szabályozás kérdéskörét. A társadalmi viselkedés szabályozása, normativitás. A különböző normák egymáshoz való viszonya, pluralitás. A jóléti államok jogrendszerének jellemzői, az eljogiasodás fogalma. Jóléti állam és igazságosság. Eljogiasodás és jogállam.

Kötelező irodalom

Az előadás anyaga részletes előadásvázlat formájában

Weber, Max (1992): *Gazdaság és Társadalom 2/1.*, KJK, Budapest, pp. 7-33.

Hayek, Friedrich (1991): *Tervezés és a törvény uralma*. In: Út a szolgálathoz. KJK, Budapest

Az előadáshoz tartozó, felkészülést segítő ajánlott irodalom

Teubner, Gunther (1984): *Verrechtlichung: Begriffe, Merkmale, Grenzen, Auswege*. In: Kübler, Friedrich: *Verrechtlichung von Wirtschaft, Arbeit und sozialer Solidarität : vergleichende Analysen*. Nomos, Baden-Baden, pp. 289-344 / Teubner, Gunther (1987): *Juridification: Concepts, Aspects, Limits, Solutions*. In: Teubner, Gunter (ed): *Juridification of Social Spheres. A Comparative Analysis in the Areas of Labour, Corporate, Antitrust and Social Welfare Law*. De Gruyter, New York. pp. 3-49.

Vizsgakérdések

Az emberi magatartás szabályozottságának értelmezései

A jog magatartást szabályozó funkciója

A modern jog sajátosságai, az eljogiasodás fogalma

2. Jogalkotás, alkotmányosság, demokratikus jogállam

A téma rövid leírása. A jog sajátossága önszabályozó rendszer, azaz maga a jog szabályozza, hogy miként keletkezhetnek új jogi normák (jogalkotás), ám, hogy *mi* kerül be a jogalkotás folyamatába, az részben a jog világából, részben pedig a jog környezetéből (elsősorban a politikából) kiinduló aktivitásokból következik. A politikai intézményrendszer az aktuális hatalmi elképzelések mellett a társadalomban jelenlévő érték- és érdektörekvések kanalizálója és közvetítője a jogrendszer irányába. A jogrendszer belső hierarchiáját az alkotmány határozza meg. Az alkotmány kettős természetű: olyan politikai dokumentum, mely egyúttal a jogrendszer alapja, és ezen funkciója már abban megmutatkozik, hogy megfogalmazódásában alapvetően a jogi nyelvet használja. Habermas a demokratikus jogállam deliberatív jogelméletében azt a törekvést fogalmazta meg, hogy a civiltársadalomból kiinduló kezdeményezések milyen közvetítés által érhetik el a jogi norma státuszát. E megközelítés elméleti újdonsága: a, a jogot befolyásoló környezetként a politika mellett megjelent a civiltársadalom, b, akarat- és érdek közvetőként tematizálódott a tömegmédiá szerepe.

Kötelező irodalom

Karácsony András: *Jogfilozófia és társadalomelmélet*. Attraktor Kiadó, 2000, 127-153

Az előadáshoz tartozó, felkészülést segítő ajánlott irodalom

Karácsony A: *Niklas Luhmann* in: Szabó M (szerk.): Fejezetek a jogbölcseleti gondolkodás történetéből. Miskolc, 2004. 167-176.

Tóth Balázs: *Jürgen Habermas* in: Szabó M (szerk.): Fejezetek a jogbölcseleti gondolkodás történetéből, Miskolc, 2004. 177-188.

Vizsgakérdés

A jogalkotás zártsága és nyitottsága
Habermas deliberatív jogelméletének jellemzői

3. Alkotmánybíráskodás és jogalkotás elméleti problémái

A téma rövid leírása: Az alkotmánybíráskodás jogelméleti jelentősége és elméleti reflexiók. Az intézmény politikai, jogi jelentősége, funkciói és hatásai. Összefüggése a hatalommegosztással. Az alkotmánybíráskodás politikai természete, jogalkotás és alkotmánybíráskodás összefüggése. Az alkotmányértelmezés alkotmánybíráskodás útján, európai integráció és alkotmánybíráskodás, jogállami elvek és érvényesülésük.

Kötelező irodalom

elektronikus tananyag a vázlat és az előadás alapján

Az előadáshoz tartozó, felkészülést segítő ajánlott irodalom

Alkotmánybíráskodás - alkotmányértelmezés. (Válogatta és szerkesztette Paczolay Péter)
Budapest, ELTE ÁJK TEMPUS, 1995.

Sólyom László *Az alkotmánybíráskodás kezdetei Magyarországon* Osiris, Budapest 2001

Paczolay Péter: *Jó állam - jó jog* In: 9-20. old. Állam és jog -kodifikációs kihívások napjainkban
Szerkesztette Fejes Zsuzsanna Kovács Endre Miklós Paczolay Péter Tóth J. Zoltán: Magyar Jog- és Államtudományi Társaság – Gondolat Szeged-Budapest, 2013,

Szilágyi Péter: *Parlamentáris jogállam és jogforrási rendszer* In: Szilágyi Péter: Jogbölcselet és jogdogmatika. Eötvös kiadó, Budapest, 2013, 225-237

Vizsgakérdések

Az alkotmánybíráskodások politikai és jogi természete
Alkotmánybíráskodás hatásai a jogrendszerre
Az alkotmány értelmezésének sajátosságai

4. Legalitás, legitimitás, legitimáció

A téma rövid leírása: A hallgató megismerkedik a mindenkori uralmi-politikai berendezkedések egyik legfontosabb sajátosságával: a legitimás-legalitás problémakörével. Ennek keretében

A, felvázoljuk azt a fogalmi keretet és vitapontokat, melyek mentén értelmezhető a hatalom elfogadottsága, illetve jogszerűsége (érvényességi kör, legitimitás – legitimáció – legalitás fogalmai, legitimációs – legitimitási válságok),

B, ismertetjük a legitimitásemelvények modern tipológiáját (uralom-vagy legitimitásorientált kutatási irányzat contra uralomkritika-legitimációorientált kutatási irányzat; normatív és empirikus legitimitásemelvények; szubsztanciális és procedurális megközelítés)

C, tárgyaljuk a legfontosabb legitimitási elméleteket (M. Weber, C. Schmitt, J. Habermas, N. Luhmann).

Kötelező irodalom

Zsidai Ágnes: *Legitimitás és legitimáció.* In: Államelmélet. Előadások az államelmélet és az állambölcselet köréből. Prudentia iuris Miskolc 1997. 330-341.o.

Az előadáshoz tartozó, felkészülést segítő ajánlott irodalom

Max Weber: *Gazdaság és Társadalom*, 2/3. KJK, 1996. 47-99., 205-242.

Bayer József: *A politikai legitimitás. Elméletek és viták a legitimitásról és a legitimációs válságról*. Napvilág Kiadó - Scientia Humana, Budapest 1997.

Carl Schmitt: *Legalitás és legitimitás*. Attraktor, Budapest, 2006.

Niklas Luhmann: *Legitimation durch Verfahren*, Suhrkamp, Frankfurt 1983

Claus Offe: *Politikai rendszer és legitimáció*. Szociológiai füzetek 50. ELTE Szociológiai Intézet és Továbbképző Központ 1989.

Vizsgakérdések:

A legitimitás, legitimáció, legalitás érvényességi köre, fogalmai
Legitimitástipológia

M. Weber, J. Habermas és N. Luhmann legitimitáselmélete

5. Az állami szuverenitás fogalma, változásai és problémái napjainkban

A téma rövid leírása

Az állami szuverenitás a modern állam főhatalmának a sajátossága illetőleg annak megfelelő kategória. Az a modern állammal, rendszerint az abszolút monarchiákkal jelent meg, az az állami szervek hatásköreiben nyilvánul meg és azt a XX. század közepéig a csekély mértékű jogi korlátozottság jellemezte, ami a szuverenitásnak a jogi korlátlanlanság látszatát kölcsönözte. Ezt fejezte ki a szuverenitásnak az a fölfogása, miszerint a szuverenitás elvileg az állam jogilag korlátlan főhatalma. A XIX. századtól az alkotmányos szabályozások kötöttségei egyre szorosabbak (hatalommegosztás, alapjogok, jogállam), ami a német elméletben az államszuverenitás és szervszuverenitás, az angoloknál a jogi és a politikai szuverenitás megkülönböztetéséhez vezetett. A többnemzetiségű birodalmak feszültségei, majd fölbomlása, a nacionalizmusok kibontakozása előtérbe állította az állami szuverenitás és a nemzeti szuverenitás- népszuverenitás viszonyát. A szuverenitás jogi korlátlanlansága ellentmondásba került az egyre kiterjedtebb és részletezőbb nemzetközi jogi szabályozással, amit Jellinek az állam önkötelezési elméletével próbált föloldani. Ez a tendencia az első világháború után tovább erősödött (Versaillesi békerendszer, Népszövetség, Állandó Nkői Bíróság (1922), Kellog-Briand paktum (1928/29), alkotmánybíráskodás megjelenése Európában).

Erre a helyzetre különböző válaszok születtek, a legjelentősebbek Kelsen, Schmitt, Heller, Laski elméletei. Az osztott vagy kettős szuverenitás elmélete, annak kritikája.

A 2. világháború utáni időszakra az államok szuverén egyenlősége és a belügyekbe való be nem avatkozás elvének rögzítése (ENSZ alapokmány) és a beavatkozás gyakorlata volt a jellemző.

Döntő változást hozott EGK majd EU kialakulása, az államszocializmusok bukása, a szovjet blokk fölbomlása és a globalizációs folyamatok fölgyorsulása, kibontakozása. A szuverenitás hagyományos fogalma és az önkötelezés elmélete tarthatatlanná vált.

Az elméletben, publicisztikában és politikai retorikában alapvetően 2 válasz. Az egyik a szuverenitás védelmét hangsúlyozza, a fogalom átértelmezésével a jogi korlátlanlanság helyett az önállóságra vagy a még nehezebben pontosítható függetlenségre kerül a hangsúly. A másik álláspont szerint a szuverenitás mint az államhatalom sajátossága a kibontakozó globalizáció és az integrációk viszonyai között a fejlődés során szükségképpen relativizálódik, a végén a fogalom is használhatatlanná válik, mivel a szuverenitás „magasabb szinten” sem szerveződik újjá.

Ebben a helyzetben jelentős szerep jut az alkotmánybíráóságoknak. Határozataikban a jogi korlátlanlanság helyébe a transznacionális jogi szabályozás elvi korlátozottsága lép; a nemzetállami hatáskörök korlátlanlansága helyébe bizonyos nemzetállami hatáskörök védelme illetőleg kizárólagossága.

Kötelező irodalom

Elektronikus tananyag

Az előadáshoz tartozó, felkészülést segítő ajánlott irodalom

Szilágyi Péter A jogbölcselettel szembeni kihívások a harmadik évezred kezdetén –Magyarországról nézve In Magyar Közigazgatás LIV. (2004) 3, 141-147. o.illetőleg In:Közjogi intézmények a XXI. században. Jogfilozófiai és politikatudományi szekció. Szerk. Andrassy György és Visegrády Antal Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Pécs 2004. 11-25.old. (A tanulmány február elejétől elektronikusan is elérhető lesz.)

Bayer József: A szuverenitás változása a globalizáció korában In: Az állam szuverenitása. Eszmény és /vagy valóság. Interdiszciplináris megközelítések. Szerkesztette Takács Péter. Gondolat kiadó, - MTA TK JTI – SZE DFK, Budapest – Győr, 2015 15-27. old.

Vizsgakérdések:

A szuverenitás keletkezése és hagyományos fölfogása.

A szuverenitással összefüggő változások a XIX – XX. században és azok kifejeződése az elméletben.

A szuverenitás problémái az európai integráció és a kibontakozó globalizáció korában.

6. Jog és szabályozás modern államban: a szabályozás problematikája

A téma rövid leírása: Az előadás a jog és szabályozás viszonyába nyújt betekintést. Bemutatja a szabályozási elméletek jogelméleti és társadalomelméleti előzményeit (Teubner, Foucault, a jogi pluralizmus elméletei), áttekinti a decentralált szabályozás főbb elméleti megközelítéseit, összeveti a modern jog weberi koncepciójával.

Kötelező irodalom

Az előadás anyaga részletes előadásvázlat formájában

Az előadáshoz tartozó, felkészülést segítő ajánlott irodalom

Black, Julia (2002): *Critical Reflections on Regulation*. Centre for Analysis of Risk and Regulation, London School of Economics, London, <https://core.ac.uk/download/pdf/219186.pdf>

Braithwaite, John (2008): *The Regulatory State?* In: Binder, Sarah A.; Rhodes, R. A. W. and Rockman, Bert A. (eds): *The Oxford Handbook of Political Institutions*. Oxford University Press, Oxford. pp. 407-430. http://johnbraithwaite.com/wp-content/uploads/2016/05/2006_The-Regulatory-State_.pdf

Teubner, Gunther (1986): *After Legal Instrumentalism: Strategic Models of Post-Regulatory Law*. in Teubner, Gunther (szerk): *Dilemmas of Law in the Welfare State*. DeGruyter, Berlin.

Rose, Nikolas; Miller, Peter (1992): *Political Power beyond the State: Problematics of Government*. In: *The British Journal of Sociology*, Vol. 43, No. 2. pp. 173-205

Vizsgakérdések:

A jog instrumentális természete a jóléti államban; Teubner a szabályozási trilemmáról

A jog és szabályozás viszonya, a governance fogalma

7. Globalizáció, pluralizmus és jog

A téma rövid leírása: Az előadás a globalizáció jogelméletébe enged betekintést. A hallgatók gyakorlati példákon keresztül megismerik az állam és a szuverenitás jogelméleti problémáit a globális kapitalizmusban, az állami jogtól független transznacionális jog, illetve a gazdaságot szabályozó autonóm jogi és kvázi-jogi rezsim kialakulását, és az erre adott jogelméleti reflexiókat.

Kötelező irodalom

Az előadás anyaga részletes előadásvázlat formájában

Teubner, Gunter: *Globális Bukovina. Jogi pluralizmus a világtársadalomban* (A fordítás tansegédletnek nem minősülő kézirat)

Az előadáshoz tartozó, felkészülést segítő ajánlott irodalom

Twinning, William (2009): *Globalization and Legal Scholarship*. Tilburg Law Lectures Series, Montequieu Seminars Vol. 4. pp. 17-51.

Teubner, Gunter (1997): *Global Bukowina. Legal Pluralism in the World Society*. In.: Teubner, Gunther (szerk): *Global Law Without a State*. Aldershot, Dartmouth. pp. 3-28.

Michaels, Ralf (2009): *Global Legal Pluralism*. In.: *Annual Review of Law & Social Science*. Vol. 5. 2009. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1430395

Günther, Klaus (2008): *Legal pluralism or uniform concept of law? Globalisation as a problem of legal theory*. In: NoFo vol. 5. pp. 5-21. <http://www.helsinki.fi/nofo/NoFo5Gunther.html>

Dezalay and Garth (1996): *Dealing in Virtue: International Commercial Arbitration and the Construction of a Transnational Legal Order*. University of Chicago Press, 1996. 14. Fejezet: Reintroducing Politics and States in the Market of International Business Disputing. Pp. 311-319.

Piccotto, Sol (2011): *Regulating Global Corporate Capitalism*. Cambridge University Press, Cambridge. 2. Fejezet: Liberal Internationalism. Strengths and Limits. pp. 25-60.

Vizsgakérdések

A transznacionális gazdasági jog létrejötte és hatása az állami jogra

Állami szuverenitás és állami jog a poszt-vesztfáliai rendszerben

8. Igazságosság

A téma rövid leírása: A hallgatók megismerkedhetnek az igazságosság alapvető kérdéseire adott válaszok közül a kiegyenlítő, az osztó és a méltányosságként felfogott igazságossággal. Az utóbbi a társadalom alapszerkezetének azon elvei segítségével érthető meg, amelyeket szabad, egyenlő és ésszerűen gondolkodó egyének saját érdekeik előmozdítására feltételként elfogadnak. Ismertetésre kerül, hogy az alapvető jogok és kötelességek, valamint a társadalmi-gazdasági egyenlőség miként függenek össze a közösség által az egyénektől elvárt együttműködéssel. Alakulhat-e úgy az egyenlőtlenség, hogy okkal várhassuk annak előnyeit mindenki számára, és nyitva álljanak-e a hivatalok mindenki előtt?

Kötelező irodalom

John Rawls: *Az igazságosság elmélete*. Osiris Kiadó, Budapest, 1997: 30-37, 152-200.

Az előadáshoz tartozó, felkészülést segítő ajánlott irodalom

Pogonyi Szabolcs: *Charles Taylor Rawls kritikája*. In: *Phronesis*, Budapest, 2008.1.szám. 17-38.

Bujalos István: *Rawls elmélete Sandel és Walzer szemszögéből*. In. *Igazságosság. Lábjegyzetek Platónhoz 7.*, MFT-Pro Philosophia Kiadása, 2009, Szeged, 83-103

Krémer Sándor: *Igazság és igazságosság Rorty filozófiájában*. In. *Igazságosság. Lábjegyzetek Platónhoz 7.*, MFT-Pro Philosophia Kiadása, 2009, Szeged, 303

Vizsgakérdés

A méltányosságként felfogott igazságosság elvei és alkalmazása

9. Az emberi jogok elmélete

A téma rövid leírása: Az emberi jogok elméleti megalapozása, jogelméleti paradigmák és az emberi jogok kapcsolata. Az emberi jogok szociológiája.

Kötelező irodalom

Jürgen Habermas: *Az emberi méltóság fogalma és az emberi jogok realiztikus utópiája*. In: *Uő: Esszék Európa alkotmányáról*, Budapest:Atlantisz, 2012

Kis János: *Vannak-e emberi jogaink?* Beszélő 1986/1, <http://beszelo.c3.hu/cikkek/vannak-e-emberi-jogaink>

Sólyom Péter: *A vallás és az emberi jogok*, <http://szuveren.hu/tarsadalom/az-emberi-jogok-es-a-vallas>

Rainer Forst: *Az igaz út*, <http://szuveren.hu/vendeglap/rainer-forst/az-igaz-ut>

Az előadáshoz tartozó, felkészülést segítő ajánlott irodalom:

Chris Brown: *Liberalizmus és az etika globalizálódása*, Fundamentum, 2009/1, 5-18

Joel Feinberg: *Társadalomfilozófia*, Osiris, 1999, 6. fejezet

http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_520_tarsadalomfilozofia/ch06.html

Vizsgakérdések:

Emberi jogok mint erkölcsi jogok

Az emberi jogok igazolóelméletei

10. Emberi méltóság és elismerés

A téma rövid leírása: A modern társadalom morális kiindulópontja az egyén élete és méltósága, amely szabadságának alapja. Az előadás alapján a hallgató képes meghatározni azt az emberképet és méltóság-fogalmat, amely az alapjogok forrása, megismeri az egyenlő méltóság és önrendelkezés filozófiai kiindulópontjait és kortárs társadalomelméleti kontextusát, ezen belül is elsősorban az elismerés elméletét.

Kötelező irodalom

Tóth Gábor Attila: *A tartalmi normák morális értelmezése*. in: Túl a szövegen. Értekezés a magyar alkotmányról, Osiris, 2009, 113-141

Weiss János: *Az elismerés elmélete*, Áron Kiadó, 2004. 163-213.

Az előadáshoz tartozó, felkészülést segítő ajánlott irodalom

Barcsi Tamás: *Az emberi méltóság filozófiája*, Typotex, 2013

Richard Rorty: *Esetlegesség, irónia és szolidaritás*, Jelenkor, 1994

Tóth Gábor Attila, *Az emberi méltósághoz való jog és az élethez való jog*. in: Halmai-Tóth (szerk.) *Emberi jogok*, Osiris, 2003, 257-313.

Axel Honneth: *Harc az elismerésért. A társadalmi konfliktusok morális grammatikája*, L'Harmattan, 2013.

Charles Taylor: *Az elismerés politikája*. In: Feischmidt Margit (szerk.): *Multikulturalizmus*. Osiris–Lát-hatatlan kollégium, 1997. 124–152.

Vizsgakérdések

Modern emberfogalom és emberi méltóság a felvilágosodástól Rawlsig

Az elismerés jogi dimenziója és ennek gyakorlati implikációi

11. Felelősség

A téma rövid leírása: A felelősség társadalmi viszonyként, magatartásbefolyásolás és ennek különböző megnyilvánulásai, felelősségfajták. A jogi felelősségi viszony sajátosságai, a jogi szankcionálás

mechanizmusa, fajtái. A jogi felelősségrevonhatóság jellemzői és funkció, feltételei, a jogi felelősségrevonhatóság összetevői, elemei, jogági változatai.

Kötelező irodalom:

Az előadás anyaga

Az előadáshoz tartozó, felkészülést segítő ajánlott irodalom

Szilágyi Péter: *A szankcionálás és a szankció a jogi felelősségi rendszerben*. In Jogbölcselet és jogdogmatika. Eötvös kiadó, Budapest, 2013, 241-293.

Szilágyi Péter: *A politikai felelősség sajátosságai – adalékok a politikai felelősség analitikájához* In: Jogbölcselet és jogdogmatika. Eötvös kiadó, Budapest, 2013, 295-317.

Vizsgakérdések

A jogi felelősség sajátosságai

A jogi felelősségrevonhatóság elméleti kérdései

12. Miért büntetünk? A büntetőjog jogelmélete

A téma rövid leírása : Az előadás a büntetés és a büntető hatalom jogelméletébe vezet be. Mi alapján húzzuk meg a büntetőjog határait a modern társadalmakban? Milyen viszonyban vannak az erkölcsi és a büntetőjogi normák? Miért üldözzük büntetőjogi eszközökkel a közigazgatási normák megsértőit? Vannak-e a kriminalizációnak korlátai?

Kötelező irodalom

Durkheim, Émile (2001): *A társadalmi munkamegosztásról*. Osiris, Budapest, pp. 85-138.

Hart, H.L.A (1999): *Jog, szabadság, erkölcs*. Osiris, Budapest pp. 6-36.

Az előadáshoz tartozó, felkészülést segítő ajánlott irodalom

Garland, David; Duff, Anthony (1994): *Introduction: Thinking About Punishment*. In: Garland, David; Duff, Anthony (szerk.): *A Reader on Punishment*. Oxford University Press, Oxford, pp. 1-44.

Vizsgakérdések

A jog és erkölcs viszonya Hart és Durkheim felfogásában

A kriminalizáció korlátai

13. A jogértelmezés jogelméleti problémái

A téma rövid leírása: A jogtudomány és a gyakorlati jogélet alapkérdései közé tartozik: milyen módszerekkel tudja a jogalkalmazó a konkrét esetre vonatkoztatva a jogszabályokat értelmezni? az értelmezés elvezethet-e új normák keletkeztetéséhez? A jogi értelmezéstan első rendszerezett összegzése Savigny elmélete. A 20. század második felében meghatározó jelentőségű Gadamer és Betti vitája, mely a filozófiai és a jogász hermeneutika viszonyáról szólt. A legújabb szakirodalomból kiemelendő Dworkin interpretatív jogelmélete, mely szerint az ún. nehéz esetekben különösképp fontos jelentőséggel bír a jogalkalmazó (bíró) értelmező tevékenysége.

Kötelező irodalom

Hans-Georg Gadamer: *A jogi hermeneutika példaszzerű jelentősége* In. Hans-Georg Gadamer: *Igazság és módszer*. Budapest, Gondolat, 1984, 229-240.

Az előadáshoz tartozó, felkészülést segítő ajánlott irodalom

Blutman László: *Egy empirikus jogértelmezéstan szükségessége*. Jogtudományi Közlöny 2008/1. 3-13.

Blutman László: *Bírói jogalkalmazás és szövegű értelmezés*. JEMA, 2010/4.

<http://www.jema.hu/article.php?c=77>

Zódi Zsolt: *Precedens-követés és jogszabályértelmezés*. Állam- és Jogtudomány, 2014/3. 60-85.
<http://real.mtak.hu/18491/1/2014-3-beliv-ZÓDI.pdf>

Vizsgakérdések

Savigny jogértelmező módszere

Gadamer és Betti vitája a jogi hermeneutikáról

14. A jog mint szöveg

A téma rövid leírása: Az előadás célja, hogy a hallgatók figyelmét rá irányítsa arra, hogy az az egyszerű tény, hogy a jog szöveggént jelenik meg, számos – a jog jelenségéről sokat mondó – következményt rejt magában. Ezek ismerete a hallgatók jövőbeni jogász munkájának eredményességét is javíthatja, mivel több olyan összefüggést is megértethet, amivel eddig csak intuitív formában találkozhattak Főbb problémák: 1. A jogi és az irodalmi szöveg különbségei és hasonlóságai; 2. A jogi szöveg mint közösségalkító jelenség; 3. A jogi szöveg a társadalmi-történeti térben; 4. A jogi szöveg más szövegek csomópontjába

Kötelező irodalom

Az előadás kézirat formában

Az előadáshoz tartozó, felkészülést segítő ajánlott irodalom

H. Szilágyi István: *Egy előre bejelentett gyilkosság krónikája: visszatekintés*. In: Fekete Balázs-H. Szilágyi István-Könczöl Miklós (szerk.) *Iustitia kirándul. Tanulmányok a "jog és irodalom" köréből*. Szent István Társulat, Budapest, 2009. 111–132.

Nagy Tamás: *"Vörös zászló leng, lengeti a szél..." A jog szöveg Hajnóczy Péter A Fűtő című elbeszélésében*. In: Fekete Balázs-H. Szilágyi István (szerk.): *Iustitia modelt áll. Tanulmányok a "jog és irodalom" köréből*. Szent István Társulat, Budapest, 2009. 105–119.

Gerard Genette: *Transztextualitás. Helikon*, 1996/1-2. 82–90.

Vizsgakérdések

A jogi szöveg sajátosságai és szövegkapcsolatai